

Михайло БЕЛІКОВ,
перший секретар
Спілки кінематографістів України

чи залишитися
Україна
кінодержавою

Як врятувати українське кіно

Щоб знайти вихід із кризової ситуації в кінематографії, потрібно подолати стереотипи нашого економічного і фінансового мислення, що перебувають у суперечності з новим існуванням нашого суспільства. Аби поліпшити становище кінематографії, довести його до рівня цивілізованих країн, потрібна справжня реформа, починаючи від нової Конституції і закінчуючи Законом про кіно. Але сьогодні ситуація в суспільстві така, що коли й буде прийнято Закон про кіно - найпрогресивніший, найпільговіший, найбезподатковіший - нічого не зміниться, бо законів ніхто не виконує. Тому потрібні такі заходи, такі важелі, які б змінили ситуацію, виходячи з конкретних обставин.

Отже, найперше: потрібен хазяїн, який вкладатиме свої гроші у виробництво фільму, сам ризикуватиме, але й контролюватиме всі етапи створення і дистрибуції фільму. Це продюсерський кінематограф, який існує в усьому світі. До речі, практично всі фільми в Росії нині створюються за таким принципом.

Ми зараз всю енергію, інтелектуальну потужність кинули на те, щоб продовжити державне фінансування, акціонування студій. Тобто продовжити грабувати те, що залишилось, і зовсім розвалити виробничу базу. Взагалі, акціонування студій - процес природний. Але акціонування фабрик, якщо вони займатимуться кіновиробництвом, не вирішує головної проблеми. Адже кінематограф прибутку не дає. Звідки ж з'являться гроші?

Залишається одне - продюсерський кінематограф. Це, головним чином, ризик однієї людини, якій треба допомогти, але не за рахунок державного майна і власності. Насамперед - пільговим оподаткуванням меценатської чи доброчинної діяльності. Закон про це потрібен негайно, він спрацює в тисячу разів ефективніше, ніж Закон про кіно, ліцензування і листи до Президента з питанням, чому він не виконує свої обіцянки. До речі, проект цього закону лежить у Верховній Раді, його

треба постійно підштовхувати.

Інститут продюсерства - це не лише створення фільмів. Продюсер може замовити телевізійні програми. Зараз ініціативна група при Спілці кінематографістів займається створенням телеканалу творчих спілок. Цю ідею підхопили всі творчі спілки. Але де взяти кошти на виробничу, технічну і творчу базу? Це десятки мільйонів доларів. Сьогодні ні копійки жодна спілка не дала і не дасть. Наш секретаріат виділив

для потреб ініціативної групи 35 мільйонів карбованців. Це все, що можна зараз зробити.

А що далі? Далі ми знову повертаємося до проблеми - де взяти гроші! Десятки мільйонів доларів. Підтримую думку, що на цьому етапі варто розпочати не з власного телеканалу, а з творчих програм. Кожен, хто хоче цим займатись, шукає собі продюсера і робить свої програми. Гарантії, що їх куплять, - ніякої. Але знову-таки ця справа приватна. Ніхто своїми коштами не ризикує. Ризикує продюсер.

Практично допомогти цій справі можна, створивши при Спілці лінійку професійної аудіо-відео-апаратури, на базі якої реалізовувати творчі програми. Головне - конкретна ініціатива кожного кінематографіста, пошуки продюсера і відповідальність за свою діяльність. Продюсер акумулює гроші. В тому числі й державні. Це є головним гарантом для нього, підтвердженням того, що держава підтримує проект. Я вже чую: як можна довіряти гроші незалежній людині? Виходить, розвалити кінематограф можна, загубити державну національну студію вартістю в мільйони доларів можна, а дати кошти незалежному продюсеру, який вкладатиме ще й свої гроші на зйомку фільму, на культуру - не можна!

Другий шлях виходу з становища - зниження вартості фільму, за умови збереження його якості. Вирішення цієї проблеми - непопулярне, але все таки дещо запропоную, бо абсолютно переконаний в тому, що якби кошти (мається на увазі й

державні, й меценатські) на виробництво фільму були у продюсера, вартість фільму була б меншою. Як і куди витратити кошти, вирішуватиме продюсер разом із знімальною групою. У них має бути свій рахунок, а де обробляти плівку і де брати камеру, вирішуватимуть теж вони. Сьогодні ми маємо п'ять лабораторій обробки плівки, а одна із найсучасніших лабораторій у світі - Київської кінокопіювальної фабрики - працює з потужністю менше 10 відсотків. Об'єднати виробничу базу всіх кіностудій України - це реальне зменшення вартості фільмів у кілька разів. Сьогодні загальностудійні витрати на студіях наближаються до ста відсотків, знаю це з власного досвіду. Коли знімальна група мого фільму про це дізналась і заявила, що це абсурд, нам зменшили цей показник до 20 відсотків, але підняли в тричотири рази вартість послуг цехів. Загальна сума залишилась такою самою, як і була. Таке реальне життя.

Ніхто з нас не має права вирішувати долю державних студій. Це справа держави і колективу. Крім того, кожна студія повинна вирішити нелегкі соціальні проблеми. Але дивно - ніхто нічого не хоче робити, аби ситуація змінилась. Загальностудійні витрати - сто відсотків, працівники студії не одержують заробітну платню, а коли пропонується вихід - відповідь одна: хай залишається все, як було.

Зекономити можна на нових технологіях, які, до речі, дадуть якість вищу в десятки разів. Одна з таких технологій - запис і перезапис звуку в системі цифр, а не аналогу. Потужність такого комп'ютерного центру замінює практично всі звукокомплекси українських кіностудій. Вартість цієї установки - близько 20 тисяч доларів. На гроші, які моя знімальна група може заощадити, було запропоновано придбати всю установку, яка б залишилась на студії. З цього приводу я мав розмову з головою технічного управління Мінкультури. Результат: було, як було, а буде, як було.

Сьогодні потужність кіностудії імені Довженка - це виробництво всіх студій Києва плюс не менше 50 відсотків потужності для створення телевізійних програм. Єдиний освітлювальний цех, гараж, вся виробнича база - це колосальна економія коштів у виробництві фільмів. Взагалі, утримати нині виробничу базу, зберегти унікальну техніку - завдання важливіше за зйомки фільмів. Давайте думати про завтрашній день, про молодь, якій потрібні будуть і камери, і магнітофони, і фахівці...

Фінансування галузі треба розпочати з повернення боргів українським студіям, а директорам домовитися, як об'єднати деякі виробничі процеси, щоб позбутися великих загальностудійних витрат. Як бачите, не йдеться про нові статті фінансування, а про те, що студіям треба обов'язково повернути витрачене ними, і тільки після цього витратити гроші на зйомки.

Що робити, коли кошти не повертаються до бюджету... Коли кінематограф отримує гроші і не повертає їх через прокат?

Думаю, всі погодяться з тим, що творчість Довженка, Параджанова, Миколайчука та багатьох класиків світового кіно сьогодні, в ринкових умовах, не може мати комерційного успіху. Якщо додати ще політичний аспект: підтримку державності, демократії, розвитку духовності нації, то, мабуть, ніхто не заперечуватиме проти державного піклування про культуру з її загальногуманістичними принципами.

Тому питання державної підтримки культури залишається пріоритетним і обіцянка Президента на святкуванні століття світового кіно актуальна, як ніколи. Зараз ми маємо документи, які все ж таки дають підстави надіятися, що кінематограф одержить кошти, крім бюджетного фінансування, в розмірі 350 мільярдів карбованців.

Сьогодні в кіно - ще не біда. Але якщо держава взагалі не вирішить питання матеріального забезпечення кіновиробництва, що найвірогідніше, і якщо ми зі свого боку зараз нічого не зробимо, то тоді на нас чекає справжня біда.

З доповіді на XV пленумі правління Спілки кінематографістів України.

Пленум ухвалив постанову, основними пунктами якої є спрямування зусиль на якнайшвидше прийняття парламентом Закону про кіно та Закону про творчі спілки; прохання до Президента України Леоніда Кучми видати Указ про державний протекціонізм у сфері кінематографії і практично реалізувати свою обіцянку щодо виділення 1,2 трильйона карбованців на кіновиробництво; вважати основою виживання українського кіно пільгове меценатство, у зв'язку з чим просити парламент прискорити прийняття Закону про благодійну діяльність; добиватися впровадження у практику продюсерського фінансування кіновиробництва; продовжити роботу по створенню телеканалу творчих Спілок, кіновідеокомплексу та незалежної аґенції по захисту авторських прав кінематографістів; прохання до Уряду про утворення Українського держінституту кіно і телебачення і забезпечення фінансування творчого об'єднання "Дебют".

За умови вирішення всіх цих проблем український кінематограф матиме шанси на виживання. Але, як і після неодноразово згадуваного виступу Президента України з нагоди 100-річчя світового кіно, так і після пленуму СКУ, серед працівників кіно було і є чимало песимістів... І все ж, сподіваймося на краще.

*За матеріалами газети
"На екранах України", 20.04.96.*